

Powstanie Świętego Przymierza

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Władysław Zajewski, *System wiedeński*, „Dzieje Najnowsze” 1990, R. 22, s. 106.
- Źródło: *Tekst Świętego Przymierza*, [w:] *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów.*, oprac. S.B. Lenard, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1998, s. 75–76.

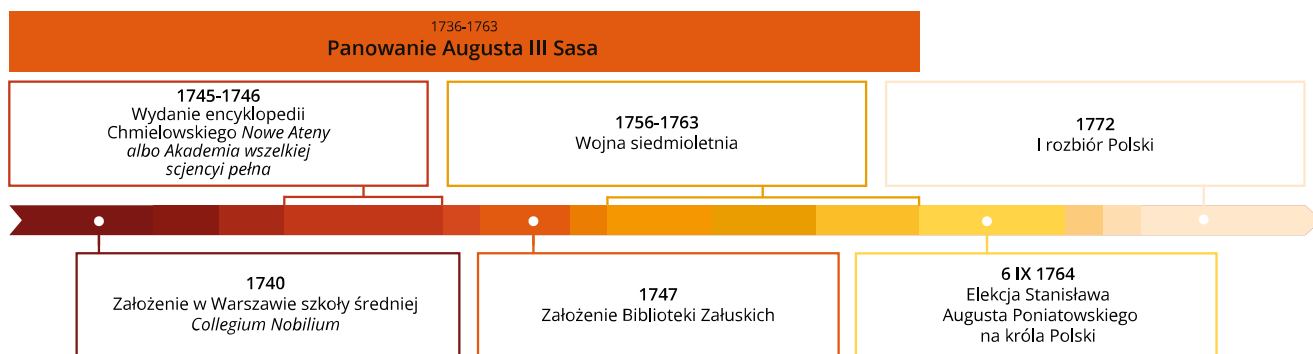

Powstanie Świętego Przymierza

Aleksander I Romanow (1777–1825) – car Rosji od 1801 r., wielki książę Finlandii od 1809 r., król Polski od 1815 r. (w Królestwie Polskim).

Źródło: Wikipedia.org, domena publiczna.

Podjęte na kongresie wiedeńskim decyzje w sprawie zmian granic były tylko częścią ustalonego wówczas systemu międzynarodowego, zwanego porządkiem powiedeńskim. Opierał się on na układach między mocarstwami i przyniósł Europie ponadtrzydziestoletni okres pokoju. Najważniejszy z tych traktatów, zawarty w listopadzie 1815 r., ustanawiał czwórprzymierze pomiędzy Wielką Brytanią, Austrią, Rosją i Prusami. Ale równie ważne dla losów Europy było ustanowienie Świętego Przymierza.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, kto najbardziej korzystał na porządku wiedeńskim.
- Scharakteryzujesz rolę, jaką miało odgrywać Świąte Przymierze w powiedeńskiej Europie.
- Przeanalizujesz, czy Świąte Przymierze spełniło założone przez jego twórców cele.

Przeczytaj

Porządek powiedeński. Czwórprzymierze

Już w pierwszym artykule traktat zawarty w listopadzie 1815 r. głosił, że warunkiem stabilizacji na kontynencie jest utrzymanie we Francji monarchii i Karty konstytucyjnej, nadanej w 1814 r. przez Ludwika XVIII. Jednocześnie utrzymywano chwiejną równowagę między Prusami a Austrią w krajach niemieckich i zapowiedziano okresowe zwoływanie kongresów mocarstw „celem zbadania środków, które [...] będą uznane za najpotrzebniejsze dla spokoju i dobrobytu ludów i dla utrzymania pokoju Europy”.

W latach 1818–1822 odbyły się cztery takie zjazdy, a do grona **sygnatariuszy** traktatu dooptowano Francję. Dyplomaci omawiali aktualną sytuację na kontynencie, starając się zaradzić zagrożeniom dla pokoju międzynarodowego oraz wewnętrznego porządku w poszczególnych krajach. To ostatnie budziło szczególne kontrowersje: w 1818 r. car Aleksander I nalegał, by dopuścić podejmowanie przez sprzymierzonych interwencji w państwach ogarniętych rewolucyjnymi rozruchami. Sprzeciwiali się temu Anglicy, uważali bowiem Rosję za rosnącego w siłę przeciwnika, który dzięki kryzysowi Turcji mógł zagrozić interesom brytyjskim na Bliskim Wschodzie. Jednak nasilające się w wielu państwach europejskich rewolty spowodowały, że wkrótce zasadę interwencji w sprawy wewnętrzne zaczęto stosować w praktyce.

Mniejsze narody, których aspiracji nie uwzględniono podczas kongresu wiedeńskiego dążyły do odzyskania niepodległości, również mieszkańcy większych państw domagali się zmian – nadania konstytucji i powrotu do wcześniejszych reform. W latach 20. wybuchło

Aleksander I Romanow (1777–1825) – car Rosji od 1801 r., wielki książę Finlandii od 1809 r., król Polski od 1815 r. (w Królestwie Polskim). Był wszechstronnie wykształcony. Choć powszechnie uchodził za postępowca oraz zwolennika liberalnych zasad i sprawy polskiej, to część mu współczesnych postrzegą go jako człowieka obłudnego, wyrachowanego i niezdecydowanego. Sporo kontrowersji wzbudziła śmierć cara. Oficjalnie przeziębził się i zmarł podczas podróży po Krymie, jednak istnieje kontrowersyjna hipoteza głosząca, iż Aleksander sfingował własną śmierć i ukrył się w monasterze na Krymie bądź na Syberii, ponieważ nie chciał już brać udziału w życiu politycznym. Wyjaśnij, dlaczego car został przedstawiony w mundurze wojskowym.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., domena publiczna.

powstanie narodowe w Hiszpanii (1820–1823) stłumione przez wojska francuskie, trwały rewolty we Włoszech (1815–1832), w Rosji miało miejsce antycarskie powstanie dekabrystów (1825). W 1830 r. wybuchła rewolucja lipcowa we Francji, a w Królestwie Polskim powstanie listopadowe. W tym samym roku Belgia oderwała się od Holandii, niepodległość odzyskała również Grecja.

Święte Przymierze

W czasie, gdy obradował kongres wiedeński, Aleksander I zwrócił się do chrześcijańskich władców z propozycją podpisania osobnego traktatu.

Traktat Świętego Przymierza zawarli dnia 14/16 września 1815 r. cesarze Rosji, Prus i Austrii. Zobowiązali się oni do wzajemnej życzliwości w polityce zagranicznej i okazywania ojcowskiej troski poddanym, deklarując zarazem gotowość niesienia sobie wzajemnej pomocy, co mogło oznaczać interweniowanie w sprawy wewnętrzne. Natomiast w stosunkach z innymi państwami cesarze mieli się kierować nakazami religii chrześcijańskiej, dbając o zachowanie sprawiedliwości i pokoju. Ostatecznie do sojuszu przystąpili wszyscy władcy europejscy poza sułtanem, papieżem i królem brytyjskim, a akces zaproponowano nawet Amerykanom, lecz ci odmówili, nie chcąc mieszać się w sprawę Europy.

Niektórzy publicyści oraz badacze utożsamiają porządek powiedeński ze Świętym Przymierzem, jako że stanowiło ono ideową podstawę nowego systemu rządów i obejmowało niemal wszystkie państwa europejskie. Jednak w rzeczywistości poza pięcioma mocarstwami, czyli czwórprzymierzem powiększonym o Francję, inne kraje pozostawały wyłącznie przedmiotami, nie zaś aktywnymi uczestnikami polityki międzynarodowej. Zresztą jeszcze za życia Aleksandra I Święte Przymierze przestało odgrywać większą rolę. Z inicjatywy jego następcy, Mikołaja I, sojusz Rosji, Austrii i Prus odnowiono w 1833 r., ale w połowie stulecia nastąpił jego definitywny koniec, gdyż cesarstwa Romanowów i Habsburgów poróżniła tzw. kwestia wschodnia, czyli podział wpływów na Bałkanach, stopniowo traconych przez coraz słabsze [imperium osmańskie](#).

Słownik

imperium osmańskie

określenie państwa utworzonego przez Turków osmańskich w Anatolii, istniejącego w latach 1453–1922

sygnatariusz

(z łac. signatura – oznaczenie, pieczęć, od signare – znaczyć, pieczętować) państwo zawierające umowę międzynarodową; też: osoba podpisująca tę umowę w imieniu swojego państwa lub osoba podpisująca jakąkolwiek umowę, oświadczenie lub memoriał

Święte Przymierze

sojusz z 1815 r. zawarty przez Rosję, Austrię i Prusy; w kolejnych latach do Przymierza dołączyli inni władcy europejscy oraz Szwajcaria; trwał do czasu rywalizacji Austri i Rosji o Bałkany 1822-1830

żandarm Europy

przydomek rosyjskiego cara, Mikołaja I; otrzymał go po tym, jak Rosja stłumiła powstanie dekabrystów w 1825 r.; powstanie listopadowe w Polsce w 1831 r. oraz rewolucję węgierską w 1849 r.

Słowa kluczowe

Święte Przymierze, tzw. kwestia wschodnia, Aleksander I, kongres wiedeński

Bibliografia

W. Zajewski, *System wiedeński*, „Dzieje Najnowsze” 1990, R. 22.

Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998.

M. Żywczyński, *Historia powszechna 1789–1870*, Warszawa 1997.

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wyjaśnij, w jakim celu władcy Prus, Rosji i Austrii zawarli Święte Przymierze.

Źródło: Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998, s. 75–76.

Polecenie 2

Wymień zalety i wady wprowadzenia w życie postanowień Świętego Przymierza. Komu one miały służyć?

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj kolejne polecenia.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dln456HR1>

Film opowiadający o powstaniu Świętego Przymierza.

Polecenie 2

Wymień przyczyny utworzenia Świętego Przymierza.

Polecenie 3

Wyjaśnij, dlaczego przy powoływaniu Świętego Przymierza odwoływano się do idei chrześcijańskich. W jaki sposób ta zasada wpłynęła na skład Świętego Przymierza?

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dln456HR1>

Film opowiadający o powstaniu Świętego Przymierza.

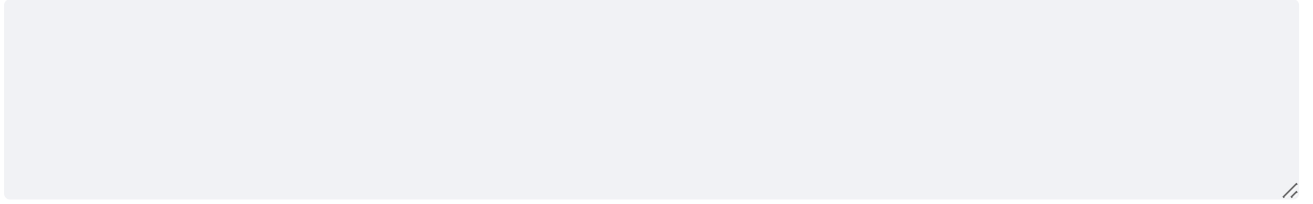
Polecenie 4

Opisz, w jaki sposób członkowie Świętego Przymierza realizowali jego zapisy w praktyce.

Polecenie 5

Rozstrzygnij, czy Święte Przymierze spełniło założone przez jego twórców cele.
Uzasadnij odpowiedź.

Twoja odpowiedź

Ćwiczenie 1

Na podstawie poniższych źródeł wykonaj polecenia.

Źródło A

Tańczący kongres, francuska karykatura z 1815 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Źródło B

” Władysław Zajewski

System wiedeński

Historycy dość często mylą Akt Świętego Przymierza z Aktem Czwórprzymierza z 20 listopada 1815 (podpisany w Wiedniu; poprzedni zaś w Paryżu), który odnawiał przymierze Austrii, Anglii, Rosji i Prus zawarte w Chaumont 9 marca 1814 r. i miał posmak antyfrancuski. Słusznie tedy Metternich w 1824 r. mówił o konieczności odróżnienia tych aktów, bowiem Akt Świętego Przymierza nie był afirmowany przez rządy, gdy więc czyta się w notach dyplomatycznych tej epoki o Przymierzu, to najczęściej

mowa jest o akcie z 20 listopada 1815 [...] Jeden z najlepszych znawców tematu, prof. Maurice Bourquin, twierdzi, iż jego zasadniczym celem było zwalczanie ducha rewolucyjnego w Europie, zaszczerpionego jej przez Napoleona, ale dużym uproszczeniem byłoby w nim widzieć „spisek władców przeciw wolności ludów. Do takiej opinii powinno podchodzić się z poważnym zastrzeżeniem”. W rzeczy samej część europejskiej historiografii bardzo pozytywnie ocenia Akt Świętego Przymierza; jak napisał Walter Alison Phillips – Święte Przymierze „strzegło pokoju podczas tych krytycznych lat, które nastąpiły po upadku Napoleona, i dało światu zachodniemu okazję do cudownego rozkwitu przemysłu i ekonomii, co zmieniło oblicze tego świata”. Pochlebnie o nim pisze także prof. W. Kissinger, twierdząc, iż „rezultatem końcowym polityki Metternicha była stabilizacja Europy, a jej korzyści dla Austrii są niewątpliwe [...]. Polityka Metternicha była polityką status quo dzięki wybornemu jej prowadzeniu, nie tylko poprzez nagromadzenie większych sił, lecz przez uzyskanie dobrowolnej zgody partnerów na rzecz własnej wersji legitymizmu.

Źródło: Władysław Zajewski, *System wiedeński*, „Dzieje Najnowsze” 1990, R. 22, s. 106.

Ćwiczenie 2

Przeanalizuj poniższe źródła i na ich podstawie wykonaj polecenia.

Źródło A

” *Tekst Świętego Przymierza*

Pod wpływem wielkich wydarzeń ostatnich lat, które znamionowały dzieje Europy, a w szczególności wobec dobrodziejstw, jakimi Opatrzność boska raczyła obdarzyć państwa, których rządy ufność i nadzieję w niej pokładały, doszły ich Cesarskie i Królewskie wysokości [...] do konieczności oparcia stosunków wzajemnych na wzniosłych prawdach, które głosi nauka boskiego Zbawiciela. [...] W stosunku do swych poddanych uważać siebie będą za ojców rodziny i będę nimi kierować. [...] przy czym trzej sprzymierzeni monarchowie sami uważają się za wyznaczonych przez Opatrzność do rządzenia trzema gałęziami tej samej rodziny [...] wyznaczając przez to, że naród chrześcijański, w którego skład wchodzi oni i ich ludy, ma w istocie jednego Pana, który sam tylko posiada władzę – bo w nim jedynie tkwią wszystkie skarby miłości, wiedzy i mądrości nieskończonej, tj. Boga, naszego Boskiego Zbawiciela Jezusa Chrystusa.

Źródło: *Tekst Świętego Przymierza*, [w:] *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów.*, oprac. S.B. Lenard, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1998, s. 75–76.

Źródło B

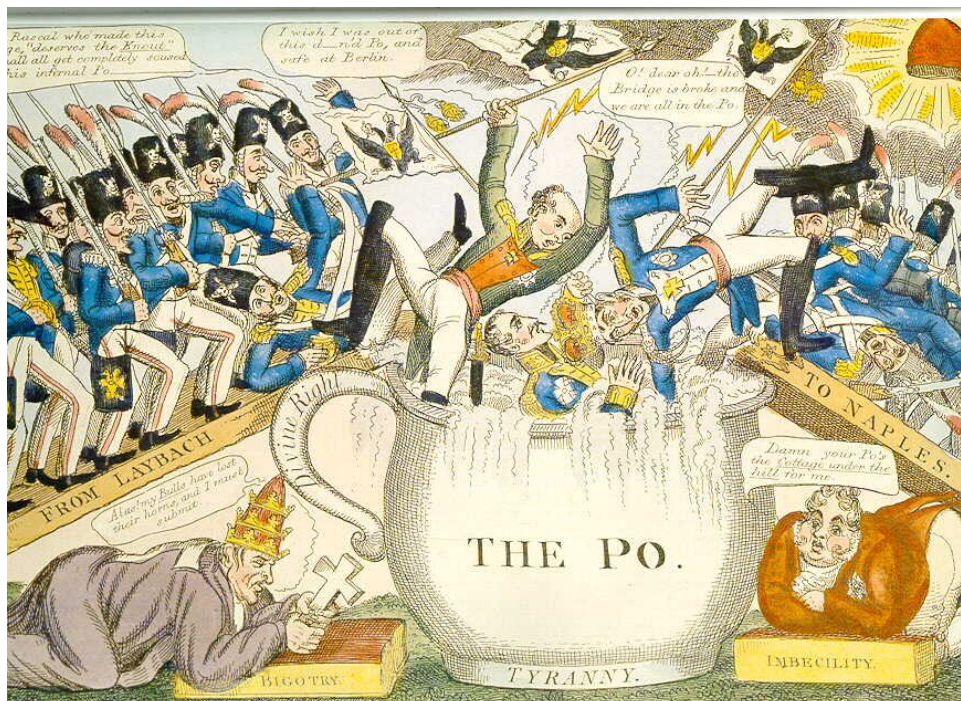
La balance politique (Równowaga polityczna), rysunek satyryczny z epoki komentujący decyzje kongresu wiedeńskiego.

Źródło: Digital Bodleian, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ćwiczenie 3

W 1821 r. doszło do spotkania członków Świętego Przymierza podczas kongresu w Laibach (obecnie słoweńska Lublana, wówczas była częścią Austrii). Jej celem było ustalenie warunków austriackiej interwencji i okupacji Królestwa Obojga Sycylii w reakcji na rewolucję neapolitańską (lipiec 1820 r.). Przeciwno tej decyzji protestowały Anglia i Francja. Przeanalizuj poniższą ilustrację i wykonaj polecenie.

Napis na książce po lewej stronie: „Dewocja”. Postać leżąca na niej mówi: „Niestety! Moje byki straciły rogi i muszę się poddać”. Napis na kubku: „Rzeka Pad”, na uchu: „Prawo boskie”, pod kubkiem: „Tyrania”. Napis na książce po prawej stronie: „Nieuctwo”. Postać leżąca na niej mówi: „Do diabła z waszym Padem! Wystarczy mi chata na wzgórzu”. Na moście, którym maszerują żołnierze, znajduje się napis: „Z Laibach do Neapolu”. Teksty władców wpadających do kubka: „Chciałbym się wydostać z tego przeklętego Padu i znaleźć się bezpiecznie w Berlinie”, „Och, mój Boże! Most się wali i wszyscy wpadniemy do Padu!”.

Źródło: *Święte Przymierze*, 1821, dostępny w internecie: <http://www.anistor.gr/english/enback/Laibach.jpg>, tylko do użytku edukacyjnego.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Kalinowska

Przedmiot: Historia 2022, Historia

Temat: Powstanie Świętego Przymierza

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Uczeń:

2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia;

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Uczeń:

2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia;

Zakres rozszerzony

XXX. Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Uczeń:

1) ocenia rolę Świętego Przymierza;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia zasady przyjęte na kongresie wiedeńskim;
- wyjaśnia, czym było Święte Przymierze i jakie były jego zadania;
- wyjaśnia, dlaczego w tym układzie nie uczestniczyły Turcja, Anglia i Państwo Kościelne;
- tłumaczy, w jaki sposób członkowie Świętego Przymierza realizowali jego zapisy.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

Nauczyciel poleca, aby uczniowie przypomnieli sobie okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego oraz jego ustalenia.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom temat lekcji, nawiązując do zagadnień opisanych w sekcji „Wprowadzenie”. Omawia cele lekcji.
2. Prowadzący zadaje uczniom pytanie o umiejscowienie tematu lekcji w czasie. Pyta: W jakim okresie się znajdujemy? Co ważnego działo się wcześniej? Uczniowie krótko

omawiają klęskę Napoleona Bonapartego, zwołanie kongresu wiedeńskiego i jego ustalenia.

Faza realizacyjna:

1. Praca z tekstem. Uczniowie przystępują do cichego czytania tekstu e-materiału. Indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj” i zapisują w zeszytcie minimum pięć pytań do tekstu. Uwaga: każde z pytań musi rozpoczynać się od słowa „dlaczego”. Następnie zadają swoje pytania dowolnie wybranej osobie z klasy i na nie odpowiadają.
2. Praca z multimedium („Audiobook”). Nauczyciel czyta polecenie 2: „Wymień zalety i wady wprowadzenia w życie postanowień Świętego Przymierza. Komu one miały służyć?” i prosi uczniów o wykonanie zadania w parach w oparciu o wskazówki zawarte w e-materiale. Odtwarza audiobook. Po ustalonym wcześniej czasie wybrana dwójka uczniowska przedstawia swoją propozycję odpowiedzi, pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują.
3. Praca z drugim multimedium („Film + Sprawdź się”). Uczniowie zapoznają się z filmem. Każdy uczeń pracuje indywidualnie, samodzielnie przygotowując odpowiedzi do poleceń dotyczących funkcjonowania Świętego Przymierza. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie wybrani lub chętni uczniowie odczytują swoje propozycje. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania lekcji „Powstanie Świętego Przymierza” nauczyciel może wykorzystać zdania do uzupełnienia, które uczniowie również zamieszczają w swoim portfolio: Przypomniałam/Przypomniałem sobie, że... Co było dla mnie łatwe... Czego się nauczyłam/nauczyłem... Co sprawiało mi trudność...
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć i pracę uczniów.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia 1, 2 i 3 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

W. Zajewski, *System wiedeński*, „Dzieje Najnowsze” 1990, R. 22.

Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1998.

M. Żywczyński, *Historia powszechna 1789–1870*, Warszawa 1997.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą zapoznać się z audiobookiem i filmem przed zajęciami, przygotowując prezentację poświęconą Świętemu Przymierzu, którą zaprezentują w czasie fazy realizacyjnej. Mogą podzielić się przy tym na dwie grupy: jedna koncentruje się na samej idei sojuszu, a druga na praktycznym wcielaniu w życie jego postanowień.